

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної теорії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

2013 р.

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки

бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму

0306 – Менеджмент і адміністрування

(шифр і назва напряму)

спеціальності

6.030601 - Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Луцьк – 2013

Програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічних вчень» для студентів 1 курсу за напрямом підготовки 0306 «Менеджмент і адміністрування», спеціальністю 6.030601 - Менеджмент.

” ___ ” _____, 2013 р. - **8** с.

Розробники:

к.і.н., доц. кафедри економічної теорії _____ **Стрільчук Р.С.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії _____ **Стрішенець О.М.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 14 від 27 травня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № ___ від 5 червня 2013 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від ___. _____. 2013 р.

© Стрільчук Р.С., 2013

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Історія економіки та економічних вчень” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування системи економічних знань про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку.

Міждисциплінарні зв’язки: курс “Історія економіки та економічних вчень” вивчається у комплексі з вивченням таких дисциплін, як макроекономіка, мікроекономіка, політична економія і т.д.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Історія економіки.
2. Характерні риси економічних вчень стародавнього світу та середньовіччя.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Історія економіки та економічних вчень” є поглиблене вивчення та творче осмислення студентами основних етапів і напрямів розвитку світової економіки та економічної думки. Історія економіки та економічної думки розкриває передумови та чинники, що впливали на формування світової та національної економічної системи, а також економічної науки, систематизує економічні знання студентів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія економіки та економічних вчень” є:

- розкриття джерел фактичного матеріалу для економічних наук;
- формування теоретичних основ аналізу економічної системи та економічних поглядів;
- формування концепцій;
- формування шкіл;
- ознайомлення з сучасними економічними моделями;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- економічні категорії, принципи та закони;
- фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності;
- роль економічної думки у формуванні економічної політики;
- роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання;
- засади економічного життя суспільства;
- економічний аналіз;

вміти :

- робити економічний аналіз та практичні висновки;
- використовувати сучасні методи у формуванні економічного регулювання;
- аналізувати економічну культуру;
- застосовувати економію у господарському житті суспільства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Історія економіки

Тема 1. Вступ до курсу „Історія економіки та економічних вчень”

Предмет економічної історії. Нерозривний зв'язок економічної історії та історії економічних вчень як єдиної історико-економічної науки. Місце та роль економічної історії в системі економічних дисциплін та історико-економічної науки.

Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу

Загальна характеристика господарської діяльності в умовах первісного суспільства на основні етапи її еволюції. Палеолітична та неолітична революції. Проблеми взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві.

Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V-XVI ст.)

Загальна характеристика феодального ладу та його періодизація. Формування централізованих національних держав у Західній Європі. Особливості економічного розвитку Франції, Англії та Німеччини.

Тема 4. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI-XVIII ст.)

Передумови Великих географічних відкриттів. Криза левантійської торгівлі. Науково-технічні досягнення. “Жага золота” як наслідок економічного розвитку. Найважливіші географічні відкриття кінця XV-XVI ст. Економічні наслідки Великих географічних відкриттів.

Тема 5. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)

Особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві (Європейські країни та США). Передумови промислової революції. Завершення аграрного перевороту. Зникнення селянства. Зміна зовнішньоторгової політики.

Тема 6. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму (остання третина XIX-початок XX ст.)

Прогрес світової науки, техніки та технології виробництва. Структурні зміни в економіці окремих країн та в продуктивних силах світу. Основні тенденції розвитку світової економіки.

Концентрація промислового та банківського капіталу як передумови виникнення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)

Економічні наслідки Першої світової війни для Німеччини, США, Англії, Франції та їхній вплив на повоєнний розвиток європейських країн. Становище провідних країн у світовому господарстві напередодні Другої світової війни. Економічні причини війни.

Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни

Економічні наслідки Другої світової війни для світового господарства. План Маршалла. Науково-технічна революція. Зрушення в галузевій структурі провідних капіталістичних країн. Розпад колоніальної системи. Інтеграційні процеси в економіці. “Спільний ринок” як форма економічної інтеграції.

Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки

Цивілізаційний підхід до аналізу історії. Три основні фази розвитку суспільства: доіндустріальна – індустріальна – постіндустріальна. Порівняльна характеристика основних стадій суспільно-економічного розвитку.

Змістовий модуль II

Характерні риси економічних вчень стародавнього світу та середньовіччя

Тема 10. Характерні риси економічних вчень стародавнього світу та Середньовіччя

Економічні вчення Стародавнього Сходу. Вплив релігії та звичаїв на формування економічних поглядів та підходів. Економічна думка Античного світу: Стародавня Греція та Стародавній Рим. Загальна характеристика традиційного типу поведінки в докапіталістичних суспільствах.

Тема 11. Меркантилізм – як напрямок економічної думки

Основні положення економічної теорії меркантилізму. Предмет дослідження у меркантилістів. Сфера обігу як сфера дослідження економічних явищ у меркантилістів. Мета дослідження у меркантилістів – обґрунтування державної економічної політики. Головні напрямки політики меркантилізму.

Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії

Предмет вивчення "класичної школи". Проблема хронологічних меж класичної політичної економії. Етапи розвитку класичної політекономії та її основні характерні ознаки.

Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політичної економії

Передумови трансформації класичної "буржуазної" політекономії на межі XVIII - XIX ст. Економічне вчення Д. Рікардо. Теорія вартості. Трактатування капіталу. Вчення Д. Рікардо про прибуток, заробітну плату, земельну ренту. Проблема реалізації. Принцип порівняльних переваг.

Тема 14. Соціалістичні економічні вчення

Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок XIX ст.) і його загальна характеристика. Концепція А. Сен-Сімона, його критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи. Історична концепція Ш.Фур'є. Фур'є – критик капіталізму. Вчення про асоціацію.

Тема 15. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії.

Маржиналізм

Формування неокласичної традиції у західній політичній економії. Виникнення маржиналізму. Г.Госсен, Й.фон Тюнен, О.Курно – предтечі маржиналізму. Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження.

Тема 16. Історична школа та соціальний напрям у політичній економії

Молода історична школа: в пошуку "духу капіталізму". "Соціальний напрям" в німецькій економічній теорії. Модифікація ідей історичної школи Р.Штольцманом і Р.Штаммлером. Теорії "гармонії інтересів", "соціального плюралізму як обґрунтування державного соціалізму.

Тема 17. Кейнсiанство та його еволюція в різних країнах

Історичні та економічні передумови виникнення кейнсiанства. Господарство світу в міжвоєнний період. Подолання наслідків першої світової війни та стабілізація господарства. Світова економічна криза 1929 - 1933 р.р.: причини і наслідки. Мілітаризація економіки.

Тема 18. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям

Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Американський інституціоналізм на початку XX ст. та його головні напрямки розвитку. Соціально-психологічний інституціоналізм Т.Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм Дж.Коммонса.

Тема 19. Еволюція економічних ідей, неолібералізм

Еволюція неокласичної теорії на початку XX-го ст. Методи дослідження в неокласичному напрямі: консервативний, неокласичний синтез, неолібералізм. Неокласичні теорії економічного зростання і ринку. Монополії і конкуренція. Економічні теорії Ф.Еджуорта, Е.Чемберліна, Дж.Робінсона, Й.Шумпетера.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни "Історія економіки та економічних вчень" використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв'язування тестових завдань;

- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

5. Список джерел

1. Агапова И. И. История экономических учений курс лекций / И.И. Агапова. – М.: Юристь, 2001. – 285 с.
- 2 Бартенев С. А. История экономических учений в вопросах и ответах: учебно-методическое пособие / С. А. Бартенев. – М.: Юристь, 2002. – 192 с. – ISBN 5-94678-018-5.
- 3 Бартенев С. А. История экономических учений: учебник / С. А. Бартенев. – М.: Юристь, 2002. – 456 с. – ISBN 5-98118-018-8.
- 4 Дмитриченко Л. И. История экономических учений: курс лекций – 2-е изд. / Л. И. Дмитриченко, Л. А. Дмитриченко, А. Н. Химченко. – Донецк: Каштан, 2007. – 268 с. – ISBN 978-966-346334-1.
- 5 Довбенко М. В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобе-лелогія): навчальний посібник. / М. В. Довбенко – К.: Видавничий центр "Академія", 2005. – 336 с. – ISBN 966-447-364-5.
- 6 Довбенко М. В. Криза економіки – не криза науки: монографія / М. В. Довбенко. – К.: ВЦ "Академія", 2009. – 304 с. – ISBN 966-574-359-1.
- 7 История экономических учений: учебник / под ред. В. С. Адвадзе, А.С. Квасова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 391 с. – ISBN: 5-98448-018-8.
- 8 История экономических учений: учебное пособие / под ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 784 с.
- 9 Історія економічних вчень: навч. посібник / за ред. В. В. Кириленка. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 252 с. – ISBN 978-966-344-784-1.
- 10 Історія економічних вчень : підручник / Л. Я. Корнійчук, Н. О. Тараненко, А. М. Поручник та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 320 с. – ISBN 978-966-474-234-8.
- 11 Історія економічних вчень: підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич, П. М. Леоненко, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай; за ред. В. Д. Базилевича. – 4.1. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2005. – 567 с. – ISBN 966-574-334-1.
- 12 Історія економічних вчень: підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич, П. М. Леоненко, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай; за ред. В. Д. Базилевича. – 4.2. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2005. – 567 с. – ISBN: 5-98118-018-8.
- 13 Історія економічної думки: навч. посіб. / за ред. Л. Я. Корнійчук. – К.: Фенікс, 1996. – 416 с. – ISBN 966-574334-1.
- 14 Історія економічної думки: навч. посіб. / Р. Х. Васильєва, П. П. Горкіна, Н. А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993. – 278 с. – ISBN 966-574-334-1.
- 15 Костюк В. Н. История экономических учений: учеб. для вузов / В. Н. Костюк. – М.: Центр, 1997. – 224 с. – ISBN 5-88860021-0.
- 16 Майбурт С. М. Введение в историю экономической мысли: от пророков до профессоров / С. М. Майбурт. – М.: Дело: Вита-Пресс, 1996. – 544 с. – ISBN 5-93578-018-8.
- 17 Метко І. М. Історія економічних вчень. Основні течії західноєвропейської думки та американської економічної думки: навч. посібник / І. М. Мешко. – К.: Вища пік., 1994. – 175 с. – ISBN 978-966-57-422-5.

- 18 Мочерний С. В. Історія економічних вчень (Сучасна економічна думка): навчальний посібник / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко. – Львів, 2005. – 488 с. – ISBN 978-525-451-4.
- 19 Титова Н.Е. История экономических учений курс лекцій / Н. Е. Титова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 288 с. – ISBN 5-691-00008-X.
- 20 Фещенко В. М. Дослідження проблем становлення та розвитку ринкового господарства у працях економістів України другої половини XIX – початку XX ст.: монографія / В. М. Фещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 187 с. – ISBN 966-574-551-4.
- 21 Фещенко В. М. Методологічні аспекти сучасних досліджень історії економічної думки України / В. М. Фещенко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1 (43). – С. 14 – 21.
- 22 Фещенко В. М. Монетаризм як теорія грошей та інструмент економічного розвитку / В. М. Фещенко // Фінансовий ринок України. – 2009. № 9. – С. 3– 7.
- 23 Чухно А.А. Сучасні економічні теорії: підручник / А. А. Чухно, П. І. Юхименко, П. М. Леоненко; за ред. А. А. Чухна. – К.: Знання, 2007. – 514 с. – ISBN 966-556-551-7.
- 24 Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. – Изд.4-е, перераб. и доп. – М.: ТЕИС, 2010. – 828 с. – ISBN 978-5-7218-1110-4.
- 25 Юхименко П. І. Історія економічних учень навч. посібник / П. І. Юхименко, П. М. Леоненко. – 3-тє вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2002. – 514 с. – ISBN 978-522-741-9.
- 26 Ядгаров Я. С. История экономических учений (краткий курс): учебник. – 3-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 320 с. – ISBN 5-16-001940-5.
- 27 Геец В. М. Проблемность структурных трансформаций экономики стран с развивающимися рынками / В. М. Геец // Економіка та прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 54 – 69.
- 28 Гончарова Н. П. Інституціональні основи державного регулювання економіки / Н. П. Гончарова // Економіка та держава. – 2008. – № 7. – С. 7 – 11.
- 29 Гранберг А. В. Леонтьев и его вклад в мировую экономическую науку / А. Гранберг // Экономист. – 2007. – № 2. – С. 11 – 18.
- 30 Дерев'янкін Т. І. Інституціоналізація економічної історії (друга половина XX – початок XXI ст.) / Т. І. Дерев'янкін, В. П. Мельник // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8. – С. 17 – 33.
- 31 Довгаль О. А. Протекціонізм і лібералізм у процесі глобалізації світової економіки (питання теорії і методології) / О. А. Довгаль. – Х.: НУА, 2004. – 319 с. – ISBN 966-8558-02-2.
- 32 Друкер Питер Ф. Эпоха разрыва. Ориентиры для нашего меняющегося общества / Питер Ф. Друкер; пер. с англ. и ред. Б. Л. Глушак. – М.; СПб.; К.: Вильямс, 2007. – 323 с. – Перевод. изд.: The Age of Discontinuity. Guidelines to Our Changing Society / Peter F. Drucker. New Brunswick, 1992. – Парал. тит. л. на англ. яз. – ISBN 978-5-8459-12*47-3 (рус). – ISBN 1-56000-6*18-8 (англ.).
- 33 Дэвидсон П. Посткейнсианская школа в макроэкономической теории / П. Дэвидсон // Вопросы экономики. – 2006. – № 8. – С. 82 – 101.
- 34 Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований [Текст] / Т. И. Артемова, С. И. Архиереев, А. А. Гриценко [и др.]; под ред. А. А. Гриценко; Институт экономики и прогнозирования НАН Украины. – Х.: Форт, 2008. – 927 с. – ISBN 978-966-8599-36-1.

- 35 Крюкова І. О. Ціннісний вимір неінституціоналізму / І. О. Крюкова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №11. – С. 3 – 11.
- 36 Лазебник Л. Л. Дискурс кейнсіанських та некейнсіанських теорій економічного зростання: адаптація під потреби України / Л. Л. Лазебник // Економіка та держава. – 2006. – № 9. – С. 8 – 12.
- 37 Маршалл Альфред. Принципи економічної науки: реферат підручника / Альфред Маршалл; референт–уклад. В. М. Фещенко. – К.: АДС "УМКЦентр", 2001. – 216 с. – (Науково–популярна серія "Вершини економічної думки"). – ISBN 966-95702-1-2.
- 38 Ойкен Вальтер. Основы национальной экономики / Вальтер Ойкен; под общ. ред. В. С. Автономовой. – М.: Экономика, 1996. – 352 с. – (Экономическое наследие). – ISBN 5-28201849-7.
- 39 Ніколенко Н. Парадокс Хайєка / Н. Околітенко // Науковий світ. – 2003. – № 10. – С. 14 – 16.
- 40 Пустовійт Р. Теоретичний аналіз процесу інституціоналізації в постсоціалістичних економіках / Р. Пустовійт // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 14–26.
- 41 Розмаинский И. О методологических основаниях мейнстри–ма и гетеродоксии в экономической теории конца XIX – начала XXI века / И. О. Розмаинский // Вопросы экономики. – 2008. – № 7. – С. 89 – 99.
- 42 Розмаинский И. О. Методологические основы теории Кейнса и его "спор о методе" с Тинбергеном / И. О. Розмаинский // Вопросы экономики. – 2007. – № 4. – С. 25 – 37.
- 43 Романенко О. В. Формування неокласичного підходу в типологічному дослідженні економічної сфери суспільства: версія І. Шумпетера / О. В. Романенко // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2005. – №2. – С. 3 – 8.
- 44 Скоробогатов А. Институты как фактор порядка и как источник хаоса: неинституционально–посткейнсианский анализ / А. Скоробогатов // Вопросы экономики. – 2006. – № 8. – С. 102 – 118.
- 45 Тарнавська Н. Новітні прояви конкуренції в суспільстві, яке будується на знаннях / Н. Тарнавська // Економіка України. – 2008. – № 2. – С. 3 – 16.
- 46 Ткач К. І. Кейнсіанська концепція промислового розвитку та її значення для України / К. І. Ткач // Фондовий ринок. – 2008. – № 42. – С. 20 – 25.
- 47 Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. І. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 2. – С. 37 – 59.
- 48 Філософський енциклопедичний словник. – К.: Лібра, 2000. – 649 с.
- 49 Хайєк Фридрих А. Частные деньги / Фридрих А. Хайєк; Институт Национальной Модели Экономики. – Тверь, 1996. – 230с. – ISBN 5-900520-06-4.
- 50 Харкорт Дж. Посткейнсианская мысль / Дж. Харкорт // Экономист. – 2005. – № 4. – С. 33 – 46.
- 51 Ходжсон Дж. Критический реализм и экономическая наука / Дж. Ходжсон // Вопросы экономики. – 2006. – № 7. – С. 37 – 52.
- 52 Худокормое А. Джозеф Стиглиц – лидер "информационной экономики" и "нового кейнсианства" / А. Худокормов // Рос. экон. журнал. – 2008. – № 3/4. – С. 45 – 67.
- 53 Черковец В. Й. Шумпетер и трудовая парадигма / В. Й. Черковец // Экономист. – 2007. – № 12. – С. 35 – 52.

- 54 Чухно А. І. Шумпетер – засновник еволюційної економічної теорії / А. І. Чухно // Економіка України. – 2007. – № 7. – С. 65 – 73.
- 55 Шевченко О. О. Інституціональна складова розвитку економіки знань / О. О. Шевченко // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2009. – № 4 (24). – С. 39 – 44.
- 56 Шевченко О. О. Теоретичні засади розвитку економіки, що базується на знаннях / О. О. Шевченко // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2010. – № 1 (25). – С. 157 – 163.
- 57 Howitt P. The implication of knowledge-based growth for Microeconomic Models and policies. University of Calgary press. – 1996. – P. 456.
- 58 Williamson O. The Evolving Science of Organization // Journal of Institutional and Theoretical Economics. – 1993. – Vol. 149. – P. 36 – 63.